

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра географії України та регіоналістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК

“ 29 ” серпня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ГІДРОМЕТСЛУЖБИ УКРАЇНИ**

вибіркова

Освітньо-професійна програма Гідрометеорологія

Спеціальність 103 Науки про Землю

Галузь знань 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет географічний

Мова навчання українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «*Організація роботи гідрометслужби України*» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Гідрометеорологія».

Розробник:

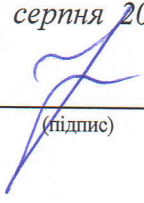
Настюк Микола Григорович – асистент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук.

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Настюк Микола Григорович – асистент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук.

Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики
Протокол № 12/1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри _____

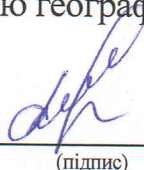

(підпис)

Іван КОСТАЩУК

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова навчально-методичної ради _____

(підпис)

Наталя АНДРУСЯК

Мета навчальної дисципліни:

Сформувані у студентів систематизовані знання і розуміння про Національну гідрометеорологічну службу України, взаємодію в структурі гідрометеорологічної служби.

Дисципліна знайомить студентів із особливостями роботи Національної гідрометеорологічної служби України, надає знання та розуміння мережі пунктів гідрометеорологічних спостережень в Україні.

Основні *завдання* вивчення дисципліни:

- розкрити студентам зміст курсу “Організація роботи гідрометслужби України”;

- ознайомити студентів з структурою гідрометричної мережі в Україні;
- показати сучасну структуру гідрометеорологічної служби в Україні
- вивчити взаємодію у структурі гідрометеорологічної служби в Україні;
- показати значення гідрометеорологічних робіт для населення та господарства;

- ознайомлення із перспективами розвитку гідрометеорологічної служби в Україні;

Результати навчання

ЗК 03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 04. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 07. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 09. Здатність працювати в команді.

ФК 02. Здатність застосовувати базові знання фізики, хімії, біології, екології, математики, інформаційних технологій тощо при вивченні Землі та її геосфер.

ПРН 16. Застосовувати у вирішенні професійних завдань базові знання з гідрологічних та метеорологічних дисциплін.

ПРН 17. Застосовувати у професійній діяльності загальні та спеціальні гідрологічні теоретичні моделі та практики.

ПРН 18. Демонструвати знання та розуміння природного різноманіття об'єктів гідросфери, масштабності їх вияву, дискретності та континуальності гідрологічних процесів.

ПРН 19. Застосовувати у вирішенні професійних завдань міжсекторального характеру знання основних тенденцій розвитку гідрометеорологічної науки і освіти.

ПРН 20. Виконувати обробку просторової гідрологічної інформації, гідрологічні розрахунки, прогнози з використанням ГІС-технологій.

У результаті вивчення курсу студенти повинні

Знати:

- сучасні форми гідрометеорологічної інформації та способи оцінки її точності;

- форми та методи гідрометеорологічного забезпечення різноманітних галузей господарства, враховуючи їх специфічні особливості та залежність від гідрометеорологічних умов;

- основи підрахунку показників точності прогнозів;

- уявлення про основні напрямки науково-дослідницької діяльності в області

гідрометеорологічного забезпечення галузей економіки і окремих споживачів.

Вміти:

- оцінювати економічну ефективність використання гідрометеорологічної інформації;
- визначити потенціальну та реальну економічну ефективність гідрометеорологічного забезпечення;
- оцінювати вплив гідрометеорологічних факторів, у певних видах гідрометеорологічної інформації на діяльність різних галузей господарства;
- оцінювати корисність гідрометеорологічної інформації та розвиток методів найбільш раціонального її використання;
- розуміти процес фінансування гідрометеорологічної діяльності.

**Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація**

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			Кредитів	Годин	Змістових модулів	Лекцій	Практичних	Семинарських	Лабораторних	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	
Денна	2	3	3	90	2	14	16	-	-	60	-	залік
Заочна	2	3	3	90	2	4	4	-	-	82	-	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Принципи державної політики у сфері гідрометеорології												
Тема 1. Структура та організація гідрометеорологічного забезпечення у Україні.	10	2	2	-	-	6	7	0.5	0.5	-	-	6	
Тема 2. Напрямки гідрометеорологічної діяльності.	10	2	2	-	-	6	10	0.5	0.5	-	-	8	

Законодавство України у сфері гідрометеорологічної діяльності.													
Тема 3. Метеорологічне забезпечення. Оперативна інформація. Облік якості метеорологічної інформації.	8	1	1	-	-	6	9	0.5	0.5	-	-	8	
Тема 4. Вивчення впливу погодних факторів на діяльність галузей економіки. Спостереження за стихійними метеорологічними явищами.	8	1	1	-	-	6	10	-	-	-	-	10	
Тема 5. Особливості виробничої діяльності та обсяги метеорологічного обслуговування основних галузей економіки.	9	1	2	-	-	6	10	0.5	0.5	-	-	9	
Разом за ЗМ1	45	7	8	-	-	30	45	2	2	-	-	41	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Забезпечення та обслуговування галузей економіки												
Тема 6. Система національної гідрометеорологічної служби. Організація та проведення оперативної гідрологічної діяльності.	12	2	2	-	-	8	11	0.5	0.5	-	-	10	

Тема 7. Складання та випуск інформаційно-аналітичної інформації, довідок.	12	2	2	-	-	8	11	0.5	0.5	-	-	10
Тема 8. Порядок планування, складання та випуск гідрологічних прогнозів та консультацій.	11	2	2	-	-	7	11	0.5	0.5	-	-	10
Тема 9. Облік та оцінка прогнозів, консультацій, попереджень. Аналіз точності прогнозів.	10	1	2	-	-	7	12	0.5	0.5	-	-	11
Разом за ЗМ 2	45	7	8	-	-	30	45	2	2	-	-	41
Усього годин	90	14	16	-	-	60	90	4	4	-	-	82

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Діловодство та номенклатура справ у гідрометеорологічній діяльності.	4	9
2	Нормативно-правові основи гідрометеорологічної діяльності.	4	6
3	Надання гідрометеорологічної інформації стейкхолдерам.	4	8
4.	Взаємодія у структурах Національної гідрометеорологічної служби.	4	7
	Всього	16	30

Індивідуальні завдання, передбачені робочим навчальним планом

№	Назва теми
1	Оперативна і нормативна форми гідрометеорологічного забезпечення.
2	Режимна і нормативна гідрометеорологічна інформація.
3	Форми випуску прогнозів.
4.	Економічна ефективність використання нормативної гідрометеорологічної інформації.

5.	Оцінка ефективність використання нормативної гідрометеорологічної інформації.
6.	Основи взаємодії підрозділів гідрометеорологічної служби із споживачами.
7.	Історія зародження та становлення ринку метеорологічних послуг.
8.	Визначення корисності використання метеорологічної інформації.
9.	Рекламна діяльність в системі маркетингу метеорологічних послуг.
10.	Вразливість урбанізованого середовища до зміни клімату.
11.	Оптимізація використання метеорологічних прогнозів.
12.	Адаптація споживача до очікуваних погодних умов.
13.	Порядок планування, складання та випуск гідрологічних прогнозів та консультацій.

Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Історія розвитку гідрометеорологічної служби в Україні. Сучасні перспективи розвитку гідрометричних робіт.	7	1
2	Організація роботи гідрометеорологічної мережі в Україні.	7	1
3	Закон України про гідрометеорологічну діяльність.	7	1
4	Основи взаємодії підрозділів гідрометеорологічної служби із споживачами.	7	1
5	Оцінка ефективність використання нормативної гідрологічної інформації.	8	1
6	Пріоритетні напрямки розвитку гідрометеорологічної служби України.	8	2
7	Небезпечні метеорологічні явища та їх вплив на господарство.	8	1
8	Значення гідрометеорологічного забезпечення для функціонування господарства та життєдіяльності людей.	8	2
	Разом	60	10

Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

У процесі вивчення дисципліни «Організація роботи гідрометслужби України» основними методами навчання виступають лекція та лабораторна робота. Важливе місце також відводиться самостійній роботі студентів.

На лекційних заняттях студентам розкривається науково-теоретичний зміст і практичне значення тем, які розглядаються. Лекційний матеріал завжди подається з поясненнями, у формі бесіди зі студентами. Також застосовуються наочні елементи навчання (ілюстрації, презентації).

Практичні роботи дозволяють закріпити теоретичні знання, отримані на лекціях і у процесі самостійної роботи, а також сформувати практичні навички їх застосування. На заняттях переважають такі словесні елементи навчання, як пояснення та інструктаж, та наочні – демонстрація, спостереження.

Самостійна робота студентів сприяє розвитку навичок критичного мислення та розкриття творчого потенціалу студентів. Вона припускає самостійне оволодіння необхідною інформацією та формування у студентів умінь самостійного аналізу курсу, що вивчається.

Навчання базується на інтерактивному навчанні практичного спрямування у формах лекцій (лекція, консультація, дискусія, лекція-презентація), практичних занять (робота з

вітчизняними та закордонними прогностичними моделями), самостійної та індивідуальної роботи студентів, індивідуального підходу до кожного студента.

Навчання здійснюється шляхом індивідуального та фронтального усного опитування, самостійних робіт (рефератів), виконання практичних завдань, розв'язання складних варіантів вимірювання, тощо.

Методи контролю

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, практична робота) відповідь студента та ін.

Формою підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання:

- контрольні роботи;
- практичні роботи;
- стандартизовані тести;
- реферати;
- розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Критерії підсумкового оцінювання.

Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Організація роботи гідрометслужби України» проводиться двічі на семестр, згідно розкладу модульних контролів визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за практичні роботи та самостійну роботу. Виконання модульної контрольних робіт передбачає виконання тестових завдань. Максимальна кількість балів одержаних під час контрольних робіт становить 10 балів. Студент, який не з'явився на модульні контрольні роботи (з поважних причин, підтверджених документально) має право повторно пройти контроль. Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали рейтинговий бал за модульний цикл, що відповідає незадовільній оцінці, проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного. Позитивні оцінки з модульного циклу не підвищуються. Під час другого модульного підсумкового контролю викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то іспит може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. У разі, якщо студент бажає поліпшити свою оцінку, він складає іспит за всією програмою навчальної дисципліни. При цьому в підсумковій оцінці не враховуються накопичені бали.

Семестровий контроль з дисципліни «Організація роботи гідрометслужби України» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового іспиту усна. Якщо студент набрав 50 і більше балів, то іспит може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення результатів. Критерії оцінювання доводяться до відома студентів на першому занятті. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем з врахуванням балів, отриманих і за відповіді на додаткові питання. Причому під час відповіді враховується повнота розкриття питань; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; логіка викладення, культура мови; аналітичні міркування, уміння робити порівняння і висновки.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка: національна та ECTS	Критерії оцінювання
90-100	Зараховано А	Студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.
80-89	Зараховано В	Студент повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою
70-79	Зараховано С	Студент розкрив теоретичні питання, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.
60-69	Зараховано D	Студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння матеріалу.
50-59	Зараховано Е	Студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі.
35-49	Незараховано FX	Студент не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.
0-34	незараховано F	Студент не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

Система оцінювання курсу

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Зараховано	A (90-100)	відмінно
	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незараховано	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання

**Розподіл балів, які отримують студенти
(залік)**

Вид контролю	Модуль	Тема	Тестові завдання до лекційних занять	Самостійна робота	Практичні роботи	Модуль контроль	Всього балів	
Поточний контроль		1.	1	1			2	
		2.	1	1	8		10	
		3.	1	1			2	
		4.	1	1			2	
		5.	1	1	7		9	
	Всього за модуль 1			5	5	15	5	30
		6.	1	1			2	
		7.	1	1	6		8	
		8.	1,5	2			3,5	
		9.	1,5	1	9		11,5	
	Всього за модуль 2			5	5	15	5	30
	Всього за поточний контроль*			10	10	30	10	60
	Підсумковий контроль - залік .							40
	Разом							100

Рекомендована література

Основна

1. Сербов М.Г. Гідрометеорологічне забезпечення господарства України (економічні аспекти): Навчальний посібник. М.М.Сербов, Ж.Р.Шакірзанова, В.М.Бойко. – Одеса : ТЕС, 2012. – 132 с.
2. Шевченко О.Г. Економічна метеорологія / Шевченко О.Г., Сніжко С.І., Вітренко А.О. – К.: Майстер книг, 2019. – 352 с.

Допоміжна

1. Настанова з оперативного гідрометеорологічного забезпечення та обслуговування галузей національної економіки. Випуск 1 – Частина 1. – Метеорологічне забезпечення та обслуговування. – Державна гідрометеорологічна служба – К, 2006 – 37 с.
2. Настанова з оперативної гідрології. Прогнози режиму вод суші. Гідрологічне забезпечення і обслуговування. – К.: Верлан, 2012. – 120 с.
3. Настанова з метеорологічного прогнозування. Український гідрометеорологічний центр – К, 2019 – 35 с.
4. Гідрометеорологічна служба України. В.М. Ліпінський. Київ, 2011.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Українського гідрометеорологічного центру [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.meteo.gov.ua/>
2. World Meteorological Organization [El. resource]. – <https://www.meteo.gov.ua/>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/f5e1eobm/polozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf